

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Татяна Николаева Фед**,
член на научно жури за защита на дисертация за придобиване на
образователната и научна степен „доктор“ от **Валентина Иванова Донева**
в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология (Руска литература).

Дисертационният труд на Валентина Донева «Метапоетика на тайнственото в късните произведения на И.С.Тургенев» е разгърнат на 144 страници. Структурата включва увод, три глави, заключение и 228 единици библиография. В българското литературознание настоящата дисертация е първият опит да се изясни поетиката на тайнственото при И.С.Тургенев.

В увода се обосновава актуалността на изследването и се поставя **целта на дисертацията**: изследване на метапоетиката на тайнственото в предварително подбрани „тайнствени“ повести на Тургенев. Това позволява да бъде представен авторът като експерт и в малките повествователни форми, наред с утвърденото му място на романист. Ще позволи още Тургенев да бъде разгледан като насочен в посока на човешката душа и същност автор. За реализация на **целта** са поставени следните **задачи**:

1. Да се изследват особеностите на явлението тайнственост.
2. Да се анализира ролята на тайнственото при създаване на загадъчни образи, което води до визиране на теми като любов и смърт.
3. Да бъде показано как в образа на героя се въвеждат на съзнателно и подсъзнателно ниво тайнствени елементи и умения.
4. Да бъде разгледано тайнственото начало в предварително избрани повести, в които то е самостоятелно обособено чрез мотива за съня.

Обект на изследване в дисертацията е категорията тайнственост в „тайнствените“ повести на Тургенев „Сън“, „Призраци“, „Песен на тържествувашката любов“ и „Клара Милич“. **Предмет на изследване са**

тайнствените образи, мястото и ролята им в художествената структура на „тайнствените“ повести на Тургенев. Посочени са и публикациите по темата на дисертацията /общо 9 на брой/, в които намира място голяма част от представения труд.

В първа глава „Рецепция на късните повести на Тургенев” се дискутира въпроса за жанровете „новела”, „разказ” и „повест” в руската литература, тяхната поява и утвърждаване. Повдига се въпросът за жанровата дифузия в руската литература през 40-50 години на XIX век и спецификата на наративното повествование на Тургенев. Задълбочено се проследява рецепцията на повестите „Призраци”, „Песен на тържествуващата любов”, „Сън”, „Фьуст”, „Нещастната”, „Клара Милич” в Русия и Франция.

Във втора глава „Особености на поетиката като авторски код” дисертантката прави задълбочен литературоведски анализ на Тургеневските повести, съдържащи тайнствени мотиви /общо осем на брой/, като условно добавя още четири, в които тайнственото е представено индиректно: „Странна история”, „Кучето”, „Чук!...Чук!...Чук!...”, „Часовникът”. Проследява се причината на появата на подобен жанр в творчеството на И.С.Тургенев, влиянието на Изтока и музиката.

Трета глава „Образът на тайнственото в „тайнствените повести” на Тургенев” се състои от две подглави: 3.1. Тайнственост и мелодика, в която дисертантката проследява звуковото начало като градивен конструктивен елемент на тайнствеността в повестите „Клара Милич”, „Сън”, „Песен на тържествуващата любов”, „Призраци”; 3.2. Сънят в „тайнствените” повести. Тук В.Донева разглежда сънят като елемент от тайнствените повести на Тургенев – въпрос, който българските литературоведи не са поставили като обект на изследване.

В Заключение то се правят изводи от проведеното изследване.

Наред с посочените от докторантката в дисертацията и автореферата приноси, с които съм напълно съгласна, намирам за необходимо да подчертая следните положителни моменти:

- Дисертационният труд е закономерен резултат от една огромна и трудоемка изследователска работа, която дава изключително здрава основа не само за изводите, с които завършва, но и за бъдещи проучвания.

- Дисертантката показва много добре владее инструментариума на литературоведския анализ, задълбочено изследва художествения текст, добросъвестно и коректно се позовава на източниците.

- Обхванат е и е осмислен достатъчен критически материал. В текста ще намерим ценни наблюдения, включително и от западни автори, съвременници на И.С.Тургенев.

- Валентина Донева въвежда в българския научен оборот нова тема, на която досега не е акцентирано вниманието.

- В работата има добра аргументация.

Бих отбелязала следните забележки към труда: не намерих в текста, кога «Тайнствените повести» на Тургенев проникват в България и и злизат на български език; прави впечатление малкият брой източници в библиографията след 2000 година, а също така липсата на позовавания на интернет издания.

Заключение. Дисертационният труд на Валентина Донева «Метапоетика на тайнственото в късните произведения на И.С.Тургенев» се вписва в съвременната българска литературоведска русистика и е стойностен и като намиране на собствен проучвателски профил, и като реализация на замисъла. Показването на изследваното явление е приносно и перспективно. Изследователските похвати са разнообразни. В текста има

не само наблюдения, анализи, коментари, но и база за по-нататъшни проучвания.

Заявявам своята положителна оценка за представения дисертационен труд. Считам, че в своята завършеност той показва задълбочените теоретични познания на кандидатката и способността ѝ да провежда самостоятелни научни изследвания. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за **присъждане на Валентина Иванова Донева образователната и научна степен „доктор”** по научна специалност **2.1. Филология. Руска литература.**

Дата:
София

Член на журито:
(доц. д-р Т. Фед)